

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ**

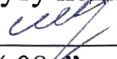
«ЗАТВЕРДЖУЮ»

«ПОГОДЖЕНО»

Директор Інституту педагогіки НАПН
України

Заступник директора з наукової роботи
Інституту педагогіки НАПН України

Олег ТОПУЗОВ
від "08" липня 2021 р.

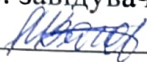

Микола ГОЛОВКО
від "08" липня 2021 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
дисципліни**

«АЛЬТЕРНАТИВНА ОСВІТА В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ»

для здобувачів вищої освіти
Ступінь «Доктор філософії»
спеціальності: *011 Освітні, педагогічні науки*

Структура програми типова. Години відповідають робочому навчальному плану.

В о. завідувача аспірантури та докторантури
 Марина ЗАГОРУЛЬКО

Робоча програма навчальної дисципліни «Альтернативна освіта у країнах Європейського Союзу» для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, 2021. 18 с.

Розробник:

Джурило Аліна Петрівна, кандидат педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник відділу порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України.

Рецензенти:

Шевчук Леся Олексіївна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Національного транспортного університету.

Глушко Оксана Зіновіївна, кандидат педагогічних наук, науковий співробітник відділу порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України.

Робоча програма затверджена на засіданні вченої ради Інституту педагогіки НАПН України.

Протокол № 8 від «5» липня 2021 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 1	Галузь знань: 01 – «Освіта/Педагогіка»	Професійна підготовка
Загальна кількість годин – 30		
Модулів – 2	Спеціальність: 011 «Освітні, педагогічні науки»	Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		2-й, 3-й
		Семестр
		4, 5, 6
Індивідуальне заняття не передбачено	Освітній ступінь: Доктор філософії	Лекції
		4 год.
		Семінарські
		6 год.
		Практичні
		– год.
		Самостійна робота
20 год.		
		Вид контролю: залік

Примітка: Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 1:1,5.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Метою навчальної дисципліни «Альтернативна освіта у країнах Європейського Союзу» є формування порівняльно-педагогічної компетентності дослідника з теорії і практики альтернативної освіти дітей та молоді шкільного віку у країнах Європейського Союзу – кваліфікованого фахівця, який/яка має високий рівень здатності і готовності до професійної діяльності у сфері вітчизняної, європейської і світової науки й освіти.

2.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є формування таких компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК):

- здатність розв'язувати комплексні науково-дослідні (науково-теоретичні та науково-практичні) проблеми в галузі освіти (відповідно до цілей і завдань професійно-педагогічної та дослідно-інноваційної діяльності) на засадах реалізації гелістичного, інтегрованого та компетентнісного підходів, що зумовлює переосмислення наявних та створення нових фундаментальних теоретичних знань (обґрунтованих на концептуально-методологічному рівні) та запровадження новітньої професійно-педагогічної практики (через реалізацію сучасно-доцільних наукових підходів, технологій, форм організації, методів, прийомів і засобів навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти);

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність і готовність здобувати концептуальні та методологічні знання в галузі освіти та розуміти їхню сутність.

ЗК 2. Здатність і готовність до виконання науково-дослідної діяльності в галузі освіти на засадах превалювання аналітичного, критичного та креативного мислення.

ЗК 3. Здатність і готовність до ефективної і продуктивної наукової комунікації в парадигмі взаємодії суб'єктів освітньої діяльності.

ЗК 4. Здатність і готовність використовувати інформаційні технології в процесі реалізації сучасно-доцільних наукових підходів, технологій, форм організації, методів, прийомів і засобів навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти.

ЗК 5. Здатність і готовність до аналізу і синтезу актуальної професійно значущої інформації в галузі освіти з різних джерел.

ЗК 6. Здатність і готовність до безперервного особистісного та професійно-педагогічного саморозвитку та самовдосконалення.

ЗК 7. Здатність і готовність до генерування нових науково-значущих ідей як результату креативного мислення під час здійснення науково-дослідної діяльності в галузі освіти та професійно-педагогічної діяльності.

ЗК 8. Здатність і готовність імплементувати в освітній процес інноваційні практики на основі реалізації сучасно-доцільних наукових підходів, технологій, форм організації, методів, прийомів і засобів навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти.

ЗК 9. Здатність і готовність до стимулювання вияву суб'єктності учасників освітнього процесу (з превалюванням мотиваційної складової).

ЗК 10. Здатність і готовність до організаційно-управлінської діяльності в закладах вищої та загальної середньої освіти з акцентуацією на морально-етичній компоненті).

ЗК 11. Здатність і готовність до популяризації української культурної спадщини, національних цінностей на засадах інтеграції до загальноєвропейських і глобальних цінностей.

ЗК 12. Здатність і готовність до соціально-управлінської діяльності на засадах поваги до індивідуальності особистості та людиноцентристської довірчо-партнерської взаємодії.

ЗК 13. Здатність і готовність до науково-дослідної та професійно-педагогічної рефлексії

фахові (професійні) компетентності (ФК):

ФК 1. Науково-комунікаційна компетентність виявляється в здатності і готовності здійснювати письмову та усну інтеракцію на високому рівні володіння державною та іноземними мовами.

ФК 2. Дидактико-методична компетентність виявляється в здатності і готовності застосовувати в освітньому процесі сучасно-доцільні наукові підходи, технології, форми організації, методи, прийоми і засоби навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти.

ФК 3. Цифрова (діджитальна) компетентність виявляється в здатності і готовності застосовувати сучасні цифрові технології під час організації та здійснення освітнього процесу в закладах вищої та загальної середньої освіти та під час здійснення науково-дослідної діяльності.

ФК 10. Аналітико-прогностична компетентність, яка виявляється в здатності і готовності здійснювати процес аналізу та синтезу задля забезпечення науково-обґрунтованої прогностики результатів освітнього процесу, управління освітніми процесами та системами (відповідно до рівня освіти, який надається).

ФК 12. Контрольно-оцінювальна компетентність, яка виявляється в здатності і готовності контролювати й оцінювати результати навчання учнів або/і студентів

(відповідно до рівня освіти, який надається), а також результати управління освітніми процесами та системами на засадах голістичного та інтеграційного підходів.

ФК 13. Інноваційно-дослідницька компетентність, яка виявляється в здатності і готовності застосовувати сучасно-доцільні наукові підходи, технології, форми організації, методи, прийоми і засоби навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти, а також спиратися на їхнє теоретико-методологічне обґрунтування в процесі здійснення науково-дослідної діяльності.

ФК 14. Компетентність безперервного професійно-педагогічного саморозвитку, яка виявляється в здатності і готовності підвищувати рівень власної професійно-педагогічної майстерності на константній основі через поєднання формальної, неформальної та інформальної освіти.

Результати навчання дисципліни «Альтернативна освіта у країнах Європейського Союзу» можна вважати успішними за умови досягнення *програмних результатів*:

ПРН	Знання	Уміння та навички
ПРН 1	- концептуальні та методологічні знання в галузі освіти - знання про способи здобуття концептуально-методологічного знання	- уміння здобувати та оновлювати на константній основі концептуальні та методологічні знання в галузі освіти
ПРН 2	- знання про методологію та технології науково-дослідної діяльності в галузі освіти - знання про аналітичне, критичне та креативне мислення	- уміння застосовувати методологію та технології науково-дослідної діяльності - уміння здійснювати науково-дослідну діяльність на основі аналітичного, критичного та креативного мислення
ПРН 3	- знання про комунікацію в освітній і науковій діяльності - знання про особливості наукової комунікації в парадигмі взаємодії суб'єктів освітньої діяльності (індивідуальний, груповий, колективний рівні)	- уміння здійснювати комунікацію в освітній і науковій діяльності - уміння ефективно і продуктивно здійснювати наукову комунікацію в парадигмі взаємодії суб'єктів освітньої діяльності (індивідуальний, груповий, колективний рівні)
ПРН 4	- знання про сучасні інформаційні технології, форми, методи та засоби їх використання в освітньому процесі та науково-дослідній діяльності - знання про сучасно-доцільні наукові підходи, технології, форми організації, методи, прийоми і засоби навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти на основі застосування новітніх інформаційних технологій	- уміння застосовувати сучасні інформаційні технології в освітньому процесі та науково-дослідній діяльності - уміння використовувати розмаїття наявних технологій, форм організації, методів, прийомів і засобів навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти (на основі застосування новітніх інформаційних технологій)

ПРН 5	<ul style="list-style-type: none"> - знання про аналіз і синтез як теоретичний метод науково-педагогічного дослідження - знання про способи здобуття професійно значущої інформації в галузі освіти з різних джерел 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння здійснювати аналіз і синтез інформації в галузі освіти - уміння визначати актуальність професійно значущої інформації - уміння працювати з різними джерелами інформації
ПРН 6	<ul style="list-style-type: none"> - знання про саморозвиток та самовдосконалення особистості, теорії особистості - знання про особливості професійно-педагогічного саморозвитку та самовдосконалення суб'єктів освітньої і наукової діяльності 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння саморозвитку особистості - уміння самовдосконалення особистості - уміння професійно-педагогічного саморозвитку та самовдосконалення вчителя закладу загальної середньої освіти/ викладача закладу вищої освіти/ науково-педагогічного працівника
ПРН 7	<ul style="list-style-type: none"> - знання про креативне мислення особистості - знання про способи генерування науково-значущих ідей в галузі освіти під час здійснення науково-дослідної та професійно-педагогічної діяльності 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння мислити креативно - уміння генерувати нові науково-значущі ідеї в галузі освіти
ПРН 8	<ul style="list-style-type: none"> - знання про організацію сучасного освітнього процесу(його особливості в закладах вищої та загальної середньої освіти) - знання про наукові підходи, технології, форми організації, методи, прийоми і засоби навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння імплементувати в освітній процес інноваційні освітньо-педагогічні практики - уміння адаптувати новітні західноєвропейські та світові освітньо-педагогічні практики до потреб системи освіти в Україні
ПРН 9	<ul style="list-style-type: none"> - знання про суб'єкта освітнього процесу, суб'єктність особистості та суб'єкт-суб'єктну взаємодію учасників освітнього процесу - знання про мотивацію, мотивацію навчання, теорії мотивації - знання про способи стимулювання вияву суб'єктності учасників освітнього процесу 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння діагностування ієрархії навчальних мотивів суб'єктів освітнього процесу - уміння стимулювати вияв суб'єктності учасників освітнього процесу
ПРН 10	<ul style="list-style-type: none"> - знання про організаційно-управлінську діяльність в закладах вищої та загальної середньої освіти - знання про морально-етичні основи організації та 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння організовувати та управляти освітнім процесом - уміння дотримуватися етичних норм в організації та управлінні освітньою діяльністю

	здійснення освітнього процесу	
ПРН 11	<ul style="list-style-type: none"> - знання про необхідність і доцільність популяризації української культурної спадщини - знання про національні, загальноєвропейські і глобальні цінності 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння застосовувати розмаїття способів популяризації української культурної спадщини в освітньому процесі - уміння інтегрувати національні, загальноєвропейські і глобальні цінності в змісті освіти
ПРН 12	<ul style="list-style-type: none"> - знання про соціум та особливості соціально-управлінської діяльності - знання про індивідуума, особистість та індивідуальність особистості - знання про права і свободи людини 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння управляти закладами вищої та загальної середньої освіти на засадах поваги до індивідуальності особистості учасників освітнього процесу
ПРН 13	<ul style="list-style-type: none"> - знання про рефлексію, науково-дослідну та професійно-педагогічну рефлексію - знання про самостійність та автономність суб'єктів освітньої і науково-дослідної діяльності 	<ul style="list-style-type: none"> - рефлексійні уміння особистості - рефлексіні уміння суб'єкта освітньої і науково-дослідної діяльності - уміння виявляти самостійність і автономність в освітній, професійно-педагогічній і науково-дослідній діяльності
ПРН 14	<ul style="list-style-type: none"> - знання про наукову комунікацію українською мовою - знання стратегій комунікації учасників освітнього та науково-дослідного процесів - знання іноземної мови на рівні B2/C1 відповідно до глобальної шкали Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння здійснювати наукову комунікацію (усно і письмово) українською мовою (іноземною/іноземними мовами) - уміння презентувати усно і письмово результати науково-дослідної діяльності українською мовою (іноземною/іноземними мовами)
ПРН 15	<ul style="list-style-type: none"> - знання з дидактики середньої та вищої школи - знання часткових (предметних методик) - знання про новітні методологічні підходи, закономірності і принципи освіти в галузі освіти, технології, методики, форми організації, методи, прийоми, засоби навчання - знання сучасних досягнень психодидактики, медіа-дидактики та ін. - знання про ключові компетентності учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який здобувається) та наскрізні уміння (soft skills) 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння визначати методологію науково-педагогічного дослідження з дидактики вищої та середньої школи - уміння застосовувати в освітньому процесі технології, методики, форми організації, методи, прийоми, засоби навчання
ПРН 16	<ul style="list-style-type: none"> - знання про сучасні цифрові технології, цифрові гаджети, їхнє програмне забезпечення та 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння використовувати сучасні цифрові технології, цифрові гаджети, їхнє програмне забезпечення в використанні в

	<p>потенційні можливості їх використання в освітній і науково-дослідній діяльності</p> <ul style="list-style-type: none"> - знання про «четверту промислову революцію» та «Education 4.0» та відповідні тенденції змін в системі освіти України та країнах Західної Європи та інших розвинених країн світу 	<p>освітній і науково-дослідній діяльності</p> <ul style="list-style-type: none"> - уміння використовувати відкриті електронні (цифрові) освітні ресурси в освітній, професійно-педагогічній і науково-дослідній діяльності в галузі освіти
ПРН 23	<ul style="list-style-type: none"> - знання про аналітико-прогностичну діяльність та її інтеграцію в освітню та науково-дослідну діяльність як їхню невіддільну компоненту - знання про процеси аналізу та синтезу як засобу забезпечення науково-обґрунтованої прогностики результатів освітнього процесу 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння здійснювати аналітико-прогностичну діяльність як невіддільну компоненту освітньої та науково-дослідної діяльності
ПРН 25	<ul style="list-style-type: none"> - знання про контроль і оцінювання результатів навчання учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який надається) на засадах голістичного та інтеграційного підходів 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння здійснювати системний і систематичний контроль і оцінювання результатів навчання учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який надається) на засадах голістичного та інтеграційного підходів - уміння розробляти системний моніторинг результатів навчання учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який надається) на засадах голістичного та інтеграційного підходів
ПРН 26	<ul style="list-style-type: none"> - знання про інноватику в науці загалом та в освіті зокрема - знання про новітні методологічні підходи в освіті, технології, форми організації, методи, прийоми і засоби навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння інтегрувати новітні та класичні методологічні підходи в галузі освіти під час здійснення освітньої та науково-дослідної діяльності - уміння імплементувати положення новітніх методологічних підходів, а також інноваційні технології, форми організації, методи, прийоми і засоби навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти в освітню практику та практику здійснення науково-педагогічних досліджень
ПРН 27	<ul style="list-style-type: none"> - знання про саморозвиток особистості загалом і саморозвиток в освітній і науково-дослідній діяльності зокрема - знання про можливості і способи вдосконалення професійно-педагогічної майстерності на константній 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння стимулювати саморозвиток особистості в освітній і науково-дослідній діяльності - уміння вдосконалювати професійно-педагогічну майстерність через поєднання формальної, неформальної та інформальної освіти

	основі через поєднання формальної, неформальної та інформальної освіти	
--	--	--

У *результаті* вивчення дисципліни «Альтернативна освіта у країнах Європейського Союзу» здобувач повинен:

знати:

- теоретико-методологічні основи сучасних освітніх реформ
- основні підходи до реформування загальної середньої освіти у країнах ЄС;
- основні стратегії реформування європейського простору шкільної освіти;

вміти:

- здійснювати порівняльний аналіз освітніх реформ у зарубіжжі у національному, регіональному та світовому вимірах на засадах об'єктивності;
- виявляти позитивні та дискусійні аспекти зарубіжного досвіду в контексті перспективності для реформування освіти в Україні;
- висловлювати власну точку зору в усній та письмовій формі щодо освітніх змін і процесів, що мають місце в освіті у сучасному світі;

обгрунтовувати та проявляти ставлення до зарубіжного досвіду у галузі реформування освіти.

Програма навчальної дисципліни «Альтернативна освіта у країнах Європейського Союзу» складається з двох змістових модулів. На вивчення навчальної дисципліни відводиться 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

3. ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви блоків (модулів) і тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
		лекції	семінарські	практичні	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади шкільної альтернативної освіти у країнах ЄС	13	2	3	–	8
Змістовий модуль 2. Структурно-змістові характеристики сучасної шкільної альтернативної освіти у країнах ЄС	17	2	3	–	12
Всього годин	30	4	6	–	20

4. ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Назви тем лекцій	Кількість годин
1.	Філософське підґрунтя альтернативної освіти як педагогічного явища	1

2.	Чинники трансформації шкільної альтернативної освіти у країнах ЄС	1
3.	Різновиди й типи альтернативних навчальних закладів у системах національної освіти країн ЄС	1
4.	Стратегії і методи практичної реалізації ідей альтернативної педагогіки в школі	1
	Разом	4

Тема 1. Філософське підґрунтя альтернативної освіти як педагогічного явища.

Предметом розгляду лекції є генези філософських ідей, які лягли в основу альтернативної освіти, на різних етапах європейського культурного розвитку: Античності, Середньовіччя, Відродження, Нового часу та Просвітництва.

Тема 2. Чинники трансформації шкільної альтернативної освіти у країнах ЄС.

Предметом розгляду лекції є низка груп чинників трансформації шкільної альтернативної освіти у країнах ЄС, а саме: соціально-економічні, суспільно-політичні й культурно-освітні.

Тема 3. Різновиди й типи альтернативних навчальних закладів у системах національної освіти країн ЄС.

Предметом розгляду лекції є різноманітні течії альтернативної освіти та досвід практичної діяльності різноманітних альтернативних шкіл у країнах Європейського Союзу.

Тема 4. Стратегії і методи практичної реалізації ідей альтернативної педагогіки в школі.

Предметом розгляду лекції є стратегії і методи практичної реалізації ідей альтернативної освіти в школах Європейського Союзу.

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назви тем семінарських занять	Кількість годин
1.	Альтернативна педагогіка як теоретичне джерело шкільної альтернативної освіти	2
2.	Тенденції, що визначають сучасну європейську політику в галузі традиційної та альтернативної освіти	1
3.	Форми реалізації теоретичних положень альтернативної педагогіки у практиці функціонування альтернативних шкіл у країнах ЄС	1
4.	Функції альтернативної освіти у країнах Європейського Союзу	1
5.	Множинність інтелекту як стратегія альтернативної освіти	1
	Разом	6

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади шкільної альтернативної освіти у країнах ЄС.

Семінарське заняття 1. Альтернативна педагогіка як теоретичне джерело шкільної альтернативної освіти.

Питання для обговорення:

1. Антипедагогіка.
2. Критична педагогіка.
3. Гештальтпедагогіка.
4. Емансипаційна педагогіка.
5. Холістична педагогіка.
6. Трансгресивна педагогіка

Семінарське заняття 2. Тенденції, що визначають сучасну європейську політику в галузі традиційної та альтернативної освіти.

Питання для обговорення:

1. Запровадження національних рамкових кваліфікацій (National Qualifications Frameworks).
2. Орієнтування не на процес, а на результат навчання.
3. Відхід від предметоцентризму у визначенні змісту навчання.
4. Освітній плюралізм, який надає можливість вільного освітнього вибору.

Змістовий модуль 2. Структурно-змістові характеристики сучасної шкільної альтернативної освіти у країнах ЄС.

Семінарське заняття 3. Форми реалізації теоретичних положень альтернативної педагогіки у практиці функціонування альтернативних шкіл у країнах ЄС.

Питання для обговорення:

1. Основні теоретичні положення альтернативної освіти:
2. Форми реалізації основних теоретичних положень альтернативної педагогіки.
3. Практичні аспекти реалізації основних теоретичних положень альтернативної педагогіки в школі.

Семінарське заняття 4. Функції альтернативної освіти у країнах Європейського Союзу.

Питання для обговорення:

1. Визначення системи функцій альтернативної освіти.
2. Багаторівневий підхід до функцій альтернативної освіти.
3. Основні функції альтернативної освіти.

Семінарське заняття 5. Множинність інтелекту як стратегія альтернативної освіти.

Питання для обговорення:

1. Види інтелекту згідно з теорією множинного інтелекту Г. Гарднера
2. Основні засади теорії множинного інтелекту
3. Методи, які використовують в альтернативних школах з урахуванням стратегії множинного інтелекту Г. Гарднера

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назви тем практичних занять	Кількість годин
1.		*
2.		*
	Разом	*

Тема 1. Назва

Питання для обговорення:

1. ...
2. ...

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Зміст самостійної роботи з навчальної дисципліни «Альтернативна освіта у країнах Європейського Союзу» спрямовано на закріплення і поглиблення теоретичних знань, набуття й удосконалення практичних навичок і умінь, що сприяє формуванню професійного світогляду майбутніх фахівців докторів філософії.

Самостійна робота охоплює 2 змістових модулів (8+12).

Кожна самостійна робота передбачає виконання письмового завдання.

Звітуватись про виконання самостійної роботи бажано під час відповідного семінарського заняття.

Матеріали, підготовлені письмово, здаються (надсилаються) викладачу на перевірку.

№ з/п	Назви тем самостійних робіт	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади шкільної альтернативної освіти у країнах ЄС.		
1	Ознайомтеся з матеріалами щодо розвитку альтернативної освіти і заповніть таблицю «Філософські ідеї, що лягли в основу альтернативної педагогіки»	1
2	Рудольф Штайнер та його внесок в розвиток альтернативної педагогіки	1
3	Нормативне забезпечення функціонування шкільної альтернативної освіти у країнах ЄС	1
4		1
5	Законодавче забезпечення функціонування шкільної альтернативної освіти у країнах ЄС	1
6	Національні та загальноєвропейські освітні стандарти у закладах альтернативної шкільної освіти країн ЄС	1
7	Критерії оцінки інноваційності та перформативності закладів альтернативної шкільної освіти у країнах ЄС	1
8	Тенденції розвитку альтернативної освіти у сучасних країнах ЄС	1
Структурно-змістові характеристики сучасної шкільної альтернативної освіти у країнах ЄС.		
9	Підготувати презентацію на тему «Hub-schooling та home-schooling як альтернатива традиційній освіті: європейський та український контекст»	1

10	Бріколаж як одна із стратегій альтернативної освіти в країнах ЄС	1
11	Підготувати доповідь на тему «Worldschooling як різновид альтернативної освіти»	1
12	Освіта на свіжому повітрі або ж outdoor education	1
13	Summerhill – яскравий приклад альтернативи	1
14	Підготувати порівняльну таблицю на тему «Вальдорфські школи в країнах Європейського Союзу»	1
15	Відмова від навчання або ж unschooling: досвід ЄС	1
16	Підготувати доповідь на тему «Micro-schooling – відповідь освіти в час пандемії: переваги та недоліки»	1
17	Інклюзія як освітня альтернатива: європейський досвід й ініціативи України	1
18	Підготувати дорожню карту на тему «Співробітництво традиційних та альтернативних освітніх закладів в ЄС»	1
19	Запропонувати шляхи розвитку альтернативної освіти в Україні	1
20	Розробити рекомендації щодо імплементації європейського досвіду альтернативної освіти у вітчизняний освітній простір	1
	Разом	20

Примітка: письмова робота на 1-3 аркуші формату А4, шрифт Times New Roman, розмір 12, одинарний інтервал, з подальшим захистом положень на занятті.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни застосовуються такі методи навчання:

за типом пізнавальної діяльності:

- пояснювально-ілюстративний;
- репродуктивний;
- проблемного викладу;
- дослідницький;

відповідно до логіки пізнання:

- аналітичний;
- індуктивний;
- дедуктивний;

за основними етапами процесу:

- формування знань;
- формування умінь і навичок;
- застосування знань;
- узагальнення;
- закріплення;
- перевірка;

за системним підходом:

- стимулювання та мотивація;
- контроль та самоконтроль.

за джерелами знань:

- словесні - розповідь, пояснення, лекція;

- наочні - демонстрація, ілюстрація.
за рівнем самостійної розумової діяльності:

- проблемний;
- частково-пошуковий;
- дослідницький;
- метод проблемного викладання.

Методи під час дистанційного навчання: телекомунікаційні (інтерактивні комп'ютерні відеоконференції, on-line консультації, самостійна робота здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії з використанням освітніх платформ (Zoom, Classroom, Google Meet) та месенджерів (Viber, Telegram). Для отримання зворотного зв'язку використовується Google Form.

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль успішності засвоєннями аспірантами навчального матеріалу здійснюється шляхом опитування й оцінювання знань під час семінарських занять, виконання аспірантами самостійної роботи.

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку.

10. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ АСПІРАНТИ

Оцінювання результатів навчання здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою, шкалою ECTS та національною шкалою.

Очікувані результати навчання, контрольні заходи та терміни виконання оголошуються на першому занятті в семестрі. Враховуються бали, набрані на заняттях та під час підсумкового оцінювання. При цьому обов'язково враховуються: присутність на заняттях та активність здобувача під час заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном чи іншими пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання та ін.

Загальна трудомісткість дисципліни – 100 балів на 1 семестр, із них 85 балів здобувач може отримати впродовж роботи на лекційних та семінарських заняттях, за виконання самостійних робіт, 15 балів – на заліку.

Схему нарахування балів з дисципліни «Альтернативна освіта у країнах Європейського Союзу» подано у табл. 10.1, шкалу оцінювання – в табл. 10.2.

Таблиця 10.1

Схема нарахування балів з дисципліни

Поточне оцінювання, самостійна робота, екзамен						Підсумковий контроль	Сума
Т1			Т2				
Л	С	С/р	Л	С	С/р	15	100
4,5	18	16	4,5	18	24		

Скорочення: Л – лекція; С – семінар; С/р – самостійна робота.

Таблиця 10.2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, диференційованого заліку, курсового проєкту (роботи), практики

90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
69-74	D	задовільно
60-68	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Конспект лекцій (рукопис) та презентації (ppt).
2. Методичні рекомендації з підготовки до семінарських занять з дисципліни «Альтернативна освіта у країнах Європейського Союзу» – рукопис.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Заболотна О. А. Теорія і практика альтернативної шкільної освіти у країнах Європейського Союзу : монографія / О. А. Заболотна. Умань : ФОП Жовтий, 2013. 372 с. <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/1235/1/zabolotna%20monografia.pdf>
2. Ветрова І. М. Розвиток альтернативної середньої освіти у США (друга половина ХХ століття) : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.01 / Ветрова Ірина Миколаївна. –Київ, 2008. 18 с.
3. Дидактичні аспекти альтернативної освіти / відп. секретар І. Г. Єрмаков, відп. ред. В. Ф. Паламарчук. Київ : Освіта, 1993. 78 с.
4. Заболотна О. Авторська школа як модель альтернативного навчання / Оксана Заболотна // Василь Сухомлинський і школа ХХІ століття: традиція й інноваційність : матеріали Всеукраїнської наукової конференції (м. Умань, 5–6 квітня 2012 р.) / гол. ред. Кузь В. Г. Умань : ПП Жовтий О.О., 2012. С. 42–45.
5. Заболотна О. Альтернативна освіта як предмет наукового дискурсу у вітчизняному та зарубіжному педагогічному просторі / Оксана Заболотна // Порівняльно-педагогічні студії. 2009. –№ 1. С. 31–38.
6. Заболотна О. Альтернативна педагогічна концепція Селестена Френе: між традицією й інноваційністю / Оксана Заболотна // Порівняльнопедагогічні студії. 2013. № 1. С. 49–55.
7. Заболотна О. Децентралізація освітніх систем як передумова виникнення альтернативних закладів середньої освіти / Оксана Заболотна // Порівняльно-педагогічні студії. 2010. С. 27–29.
8. Заболотна О. Тенденції і перспективи розвитку шкільної альтернативної освіти в країнах ЄС / Оксана Заболотна // Наука і освіта в глобалізованому світі: традиції, сьогодення, перспективи : матеріали Міжнародної наукової конференції (м. Умань, 17–18 вересня 2012 р.). Умань : ПП Жовтий О.О., 2012. С. 42–45.
9. Заболотна О. Стратегії практичної реалізації ідей альтернативної педагогіки в школі: множинність інтелекту / Оксана Заболотна // Гуманітарний вісник – Додаток 1 до Вип. 27, Том III(36) : Тематичний випуск «Вища освіта України в контексті інтеграції до європейського освітнього простору». К. : Гнозис, 2012. С. 354–362.
10. Заболотна О. Структурно-змістові характеристики сучасної шкільної альтернативної освіти в педагогічному просторі країн ЄС / Оксана Заболотна // Порівняльно-педагогічні студії. 2012. № 3. С. 66–72.
11. Заболотна О. Філософські витоки шкільної альтернативної освіти: античність і середньовіччя / О. Заболотна // Гуманізація навчально-виховного процесу : збірник

- наукових праць / [за заг. ред. проф. В. І. Сипченка]. Слов'янськ : СДПУ, 2011. Вип. LVIII. Ч. II. С. 99-105. педагогіка : хрестоматія / за ред. В. Гайденко. Суми, 2006. С. 80-91.
12. Заболотна О. А. Різновиди альтернативних навчальних закладів та особливості їх функцій в Польщі / О. А. Заболотна // Українськопольський науковий діалог в Умані : збірник наукових праць / за ред. І. І. Кривошеї. Умань – Гнезно – Ланьцут – Ченстохова, 2009. С. 102–107.
 13. Заболотна О. А. Розвиток альтернативної освіти у постмодерний період: методологічний аспект / О. А. Заболотна // Порівняльнопедагогічні студії. 2011. № 1. С. 31–38.
 14. Beder S. The corporate assault on democracy / S. Beder // The International Journal of Inclusive Democracy. 2008. № 4(1). С. 87–102.
 15. Belfield C. R. Economic principles for education: theory and evidence / C. R. Belfield. London-New York : Edward Elgar Publishing, 2000. 252 p.

Додаткова

1. Біла книга національної освіти України / за заг. ред. В. Г. Кременя ; НАПН України. – Київ : Інформ. Системи, 2010. 340 с. Бібліогр.: с. 315–337. Із змісту: підрозд. 2.2.3. Удосконалення навчально-методичного забезпечення дидактичного процесу в школі / Топузов О. М., Гудзик І. П., Ляшенко О. І. С. 148–154.
2. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні : монографія / В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заступник голови), О. М. Топузов (заступник голови), С. О. Сисоєва, О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух, І. Ю. Регейло (секретар) за заг. ред. В. Г. Кременя, Київ : Нац. акад. пед. наук України, 2021. 384 с. (До 30-річчя незалежності України). DOI: <https://doi.org/10.37472/NAES-2021-ua> URL: <https://lib.iitta.gov.ua/726223/1/nac%20dopovid%202021%20color%201%20%281%29.pdf>
3. Ільченко А.М. Ідеї раннього розвитку і вільного виховання дітей з обмеженими розумовими можливостями у педагогічній спадщині М. Монтессорі: дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.03 / Ільченко Алла Михайлівна. К., 2006. 227 с.
4. Локшина О. Тенденція як категорія порівняльної педагогіки / Олена Локшина // Порівняльно-педагогічні студії. 2011. № 2. С. 5–14.
5. Організаційні механізми управління закладами освіти: методології та теоретичні засади / Топузов Олег Миколайович, Калініна Людмила Миколаївна // Укр. пед. журн. = Ukrainian Educational Journal. – 2017. – № 4. – С. 34–44.
6. Романенко М. Методологія дослідження філософсько-освітньої парадигми [Електронний ресурс] / Михайло Романенко. 2009. С. 163–169. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Fkzh/2009_32/Romanenko.pdf
7. Суржикова І. А. Педагогічні ідеї Василя Сухомлинського і Селестена Френе (порівняльний аналіз) : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.01 / Суржикова Ірина Адольфівна. – К., 2003. – 189 с.
8. Топузов О. М. Забезпечення якості загальної середньої освіти: на шляху до європейських стандартів. Укр. пед. журн. 2015. № 1. С. 16-27.
9. Топузов О. М. Інтелектуальний розвиток учнів у проблемному навчанні / О. М. Топузов // Рідна мова. – Київ, 1998. – № 7 – 12. – С. 6-8.
10. Топузов О. М. Профільне навчання: проблеми формування змісту курсів за вибором та організація навчальної діяльності в загальноосвітніх навчальних закладах. Проблеми сучасного підручника. Київ: Педагогічна думка, 2008. Вип. 8. С.20-27.

11. Топузов О. М. Роль і місце підручника в реалізації компетентнісного підходу до навчання. Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. К. : Педагогічна думка, 2012. Вип. 12. С. 241–247.
12. Топузов О. М. Становлення проблемного навчання в педагогічній науці / О. М. Топузов // Рідна школа. – 2015. – № 1. – С. 57–60.
13. Топузов О. Проблемна ситуація в теорії проблемного навчання. Шлях освіти. 2007. № 1. С. 12-16.
14. Топузов О. Теоретико-методичні засади особистісно орієнтованого навчання предметів природничого циклу. Рідна школа. 2012. № 1-2. С. 13-16.
15. Топузов О.М. Експеримент у педагогічній науці і практиці: педагогічні інновації в системі загальної середньої освіти / О.М. Топузов // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2014. – №1–4. – С. 135–140.
16. Antliff A. Breaking Free: Anarchist Pedagogy / Alan Antliff // Utopian Pedagogy: Radical Experiments Against Neo-Liberal Globalization. Toronto : University of Toronto Press, 2007. P. 235–258.
17. Appleton M. A free-range childhood: Self regulation at Summerhill School / M. Appleton. Brandon, VT : Foundation for Educational Renewal, 2000. 189 p.
18. Armstrong Th. Multiple Intelligences in the Classroom / Thomas Armstrong. – NY : ASCD, 2009. 246 p.
19. Brockmann H. Can Performance-Related Learning Outcomes have Standards? / H. Brockmann, L. Clarke, C. Winch // Journal of European Industrial Training. 2008. №32(2/3). P. 99–113.
20. Carnie F. Alternative Approaches to Education: A Guide for Parents and Teachers / Fiona Carnie. Routledge, 2003. 197 p.
21. Dahlstedt M. Speculative Pedagogy: Education, Entrepreneurialism and the Politics of Inclusion in Contemporary Sweden / Magnus Dahlstedt & Mekonnen Tesfahuney // Journal for Critical Education Policy Studies. 2010. Volume 8, Number 2. P. 250–274

Е-інформаційні ресурси

1. Е-бібліотека Інституту педагогіки НАПН України. URL: <https://undip.org.ua/library/>
2. Alternative School in Austria / Vulkanschule. URL: https://europa.eu/youth/solidarity/placement/20874_en
3. Ukraine-EU: Cross-cultural Comparisons in Educational Research. URL: <https://www.oercommons.org/courseware/lesson/55606/student/?section=7>
4. European Commission: Education. URL: https://ec.europa.eu/info/education_en

Робоча програма затверджена на засіданні вченої ради Інституту педагогіки НАПН України (протокол № 8 від «05» липня 2021 р.).

Рецензенти:

Шевчук Леся Олексіївна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Національного транспортного університету.

Глушко Оксана Зіновіївна, кандидат педагогічних наук, науковий співробітник відділу порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України.

Джурило Аліна Петрівна. **Робоча програма навчальної дисципліни «Альтернативна освіта у країнах Європейського Союзу» – 011. Освітні, педагогічні науки.** [Електронне видання]. Київ: Інститут педагогіки НАПН України, 2021. 18 с.

Анотація. Робоча програма дисципліни «Альтернативна освіта у країнах Європейського Союзу» призначена для підготовки здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня, освітній ступінь «Доктор філософії», галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність: 011 «Освітні, педагогічні науки». Метою навчальної дисципліни «Альтернативна освіта у країнах Європейського Союзу» є формування порівняльно-педагогічної компетентності дослідника з теорії і практики альтернативної освіти дітей та молоді шкільного віку у країнах Європейського Союзу – кваліфікованого фахівця, який/яка має високий рівень здатності і готовності до професійної діяльності у сфері вітчизняної, європейської і світової науки й освіти.

Для викладачів та здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня Освітній ступінь «Доктор філософії», Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, Спеціальність: 011 «Освітні, педагогічні науки».

Abstract. The work programme of the discipline “ Alternative education in the countries of the European Union” is designed to train the applicants for higher education of the third (educational and scientific) level, educational degree “Doctor of Philosophy”, field of knowledge 01 Education / Pedagogy, specialty: 011 “ Educational, pedagogical sciences”. The aim of the discipline "Alternative Education in the European Union" is to form a comparative pedagogical competence of a researcher in the theory and practice of alternative education for children and youth of school age in the European Union - a qualified specialist who has a high level of ability and readiness for professional activity. in the field of domestic, European and world science and education.

For teachers and applicants for higher education of the third (educational-scientific) level Educational degree “Doctor of Philosophy”, Field of knowledge 01 Education / Pedagogy, Specialty: 011 “Educational, pedagogical sciences”.